

ULUSLARARASI HAKEMLİ AKADEMİK SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Ocak-Şubat-Mart 2012 Sayı: 3 / Cilt: 2 Shoo January- February- March 2012 Volume:03 Issue:02 Kodu:JEL Q
www.iibdergisi.com

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ EĞİTİMİNDE KUR'AN KISSALARINI ANLATMA YÖNTEMLERİ

Osman KABAĞÇILI

Milli Eğitim Bakanlığı Din Kültürü Öğretmeni "Tevsir"

Özet: Bu makalede Kur'an kıssalarının vermek istediği mesajların eğitim ve öğretim tekniklerinden yararlanılarak anlatılmasının önemine değinilir. Kur'an kıssalarının anlatılmasında özellikle hikâye, drama, nazım ve resim tekniklerinden yararlanılmasının önemi üzerinde durulur. Kur'an kıssalarının anlatılmasında hikâye yönteminin kullanılması önerilmesine rağmen Kur'an kıssalarının israiliyattan arındırılmasına da dikkat çekilir. Hikâye yazdırma ile israiliyat arasındaki farka vurgu yapılır. Mevlana'nın dini anlatmak için kurguladığı hikâyelerden örnekler verilir. Nazım yönteminin uygulanarak dinin anlatılmasına örnek olarak Yunus Emre ve Mehmet Akif'ten bazı örnekler sunulur. Aynı şekilde Kur'an kıssalarının içerdiği ahlaki mesajlardan bazı örnekler sunulur.

Anahtar Kelimeler: Din, Ahlak, Kıssa, Yöntem

RELİGİON AND MORAL EDUCATION LECTURING METHODS OF SIGNS OF THE QURAN

Abstract : This article wants to give to signs about the Koran and teaching techniques using messages explaining the importance of education addressed. Especially at explaining with signs about the Koran story, drama, poetry and painting techniques, an emphasis on the importance of it. Despite signs about the Quran at communicating the sign of stories about using this method of proposing to eliminate from the false beliefs drawn attention . Emphasis is placed on the difference between writing a story and false beliefs story. Mevlana is the examples of stories dreamed up to explain religion. Off verse method by applying the example of religion being told as Yunus Emre and Mehmet Akif'ten presents some samples. Messages about the moral messages contained in the same way, the Qur'an presents some examples.

Keywords: Religion, Morality, Sign, Method

GİRİŞ

Bu makalede Din kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin işlenişinde Kur'an kıssalarını anlatırken uygulanacak yöntemlerin belirlenmesi hedeflenmektedir. Makalede işaret edeceğimiz yöntemlerin Kur'an kıssalarının öğretiminde kıssaların kavranmasına katkı sağlayacağını ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin öğrencilerin kendilerini geliştirmelerinde daha çok etkili olacağını düşünmekteyim. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitiminde Kur'an kıssalarının anlatılması ve öğrencilere faydalı bir şekilde sunulması çok önemli bir konudur. Çünkü Kur'an kıssaları dinin birçok konusunu misaller ile sunmaktadır. Ancak Kur'an kıssalarının ifade tarzları öğrencilerin anlama kapasitelerinin üzerinde olabilmektedir. Bazen kıssanın hikâye yönü verilen mesajın önüne geçmektedir. Kur'an kıssalarının israiliyat ile birleşmesi durumunda ise Kur'an kıssalarının vermek istediği mesajlar içinden çıkılmaz bir hal almaktadır. O halde, Kur'an kıssalarını hem israiliyattan arındırıp hem de Kur'an kıssalarının mesajlarının en iyi bir şekilde kavranması nasıl gerçekleştirilecektir? Bu sebeple, biz bu çalışmamızda Kur'an kıssalarının öğretiminde uygulanması mümkün olan bazı metotlara işaret edeceğiz. Şüphesiz bizim işaret edeceğimiz metotların dışında da bazı yöntemlerin uygulanması mümkündür.

Kıssa Kavramı

Kıssa kavramı Arapça olup “bir şeyi izlemek, bir şeyi izleyerek hatırlamak, olayları

adım adım izleyerek son noktasını bildirmek” anlamını ifade eden “Kassa” fiilinden türetilmiş mastardır. Bu kavram “haber, olay, geçmişte gerçekleşmiş olayları anlatma” anlamlarına gelmektedir (Kasımî 1957: I, ss.106-11; İbn Faris 1998: s.755; İsfahanî 1992: s.671; Razî 1997: s. 355). İstilah olarak kıssa kavramı “Yalan ihtimali veya hayalin karışması mümkün olmayacak bir tarzda tarihin derinliklerinde kaybolmuş unutulmuş veya bazı izleri insanlığın hafızalarında varlığını koruyabilmiş hâdiselerin muhataplara âdeta olaylara yeniden bir canlılık vererek anlatılmasıdır.” (Şengül 1995: s. 46; 2002: XXV, 499)

Dini konuların önemli bir kısmı mücerret olduğundan dolayı dinin öğretilmesinde farklı metot ve tekniklere ihtiyaç duyulmaktadır. Kur'an kıssaları, birtakım hakikatleri kolayca anlatmaya vesile olduğundan ve mücerret kavramları müşahhas hale getirmesi yönünden öğretimde vazgeçilmez metotlardan biri olmuştur. Kur'an kıssaları, teoriyle pratiği kaynaştırarak öğrenilen bilgilerin yaşanan hayattaki karşılığını ve örneklerini göstermektedir. Böylece teorik bilgiler, pratik hayata davranışlar olarak aktarılma imkânı bulmaktadır.

Burada şunu da belirtmek gerekir. “Kur'an kıssaları” kavramının kendi kullanımı içinde bir ağırlığı vardır. Bu sebeple bu kavramın başkaları tarafından oluşturulan bir kıssa ve hikâye kavramı ile karıştırılması gerekir. Kur'an kıssalarını ifade için kullanılacak efsane ve hikâye kavramları Müslüman halkın düşüncelerinde oluşmuş

olan Kur'an kıssaları kavramının ifade ettiği engin anlama zarar verir. Ancak Kur'an kıssası kavramının başka dillerde hikâye kavramı ile karşılanması aynı sakıncaları oluşturmaz. Çünkü diğer dillerde bu kavram Arapça ve Türkçedeki özel anlam değerine ulaşmamıştır.

Kur'an Kıssalarının Anlatımında Öğrencilerin Psiko-Sosyal Gelişim Evrelerini Dikkate Almak

Kıssalar anlatılırken öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, dilsel, ahlâkî, sosyal ve psikomotor bakımdan bir bütün olarak gelişmelerine katkı sağlamak hedeflenmelidir. Kıssalar bir bütün olarak anlatılmak yerine verilmek istenen mesajı içeren bölüm öğrencilerin yaş durumlarına uygun olarak aktarılmalıdır. Öğrencilerin anlayamayacağı bölümler kesinlikle dillendirilmemelidir.

Çocuğa din eğitimi verirken gelişim ve öğrenme evreleri esas alınmazsa, formal işlem ve bilinçli öğrenme dönemi öncesindeki çocukların soyut yönü ağır olan dini içselleştirmesi mümkün olmaz. Çocuk, kendisine öğretilmeye çalışılan konuları sadece ezberler ama onların ne anlama geldiğini kavrayamaz. Bu sebeple çocuğun eğitiminde özellikle duyuşsal ve düşsel yaşantıların işe koşulması hayatî önem taşır. Aksi halde çok yönlü düşünemeyen, üretken ve yaratıcı olmayan, ezberci bireylerin yetişmesi sonucunu doğurur.

Duyusal alan insanın duygularını içeren davranışları ifade eder. Daha geniş bir deyişle; insana kazandırılmak istenen duygu-

lar, tercihler, değerler, ahlaki kurallar, istek ve arzular, güdüler, yönelimler duyuşsal alanın kapsamına girer.

Piaget'e göre soyut işlemler dönemi 11 yaşından başlayıp ergenlik boyunca devam eder. Bu dönemin en önemli özelliklerinden birisi olasılıklı düşünmenin gelişmesidir. Çocuk karmaşık durumların üstesinden gelir; fakat çocuğun tecrübesi nicelik açısından yetişkinden daha azdır. Bilişsel işlemlerin gelişerek artmasıyla problemlere değişik çözümler bulur. Problemin çözümünde değişkenler arasında, sebep sonuç ilişkilerini kurduğu görülür. Birey gruplama şekillerini öğrenir. Sevgi, nefret, inanç, saygı, güç, hız, zaman ve atomla ilgili konuşmalarda bu soyut kavramları etkili olarak kullanır. Toplumun yapısı, değerleri ve inançlarıyla ilgilenmeye başlar. Bu dönemdeki çocuğu diğer dönemlerdeki çocuklardan ayıran fark, bir olayın değişik yollarını görebilmesi, bilgiyi soyut olarak iletebilme gücüdür. Çocuğun soyut işlemleri başarabilmesi için uyarıcı bir çevreye sahip olması çok önemlidir. Birey 15 yaş civarına geldiğinde zihinsel olgunluğa ulaşarak, bilişsel faaliyetlerde en üst düzeydedir. (Aral, 2001; Artan 2005)

KUR'AN KISSALARININ ANLATIMINDA UYGULANACAK YÖNTEMLER

1. Kur'an Kıssalarının İsrailiyattan Arındırılması

Kur'an kıssaları öğrencilere öğretilirken kesinlikle israiliyattan arındırılmalıdır.

Çünkü isaraliyat ile karışık olarak anlatılan kıssalar, Kur'an kıssalarının anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Üstelik öğrencilerin düşüncelerinde inanç yönünden karışıklıklara sebep olmaktadır. Kur'an kıssaları anlatılırken Kur'an'ın metnine sadık kalınmalıdır. Kur'an'ın aslından olmayan fikirlerin Kur'an'ın aslındanmış gibi Kur'an kıssalarının içinde sunulmasından kaçınılmalıdır. Çünkü öğrenciler kıssaları dinlerken bu ayrımı yapamamaktadır. Mesela Kur'an'da bir kelime olarak geçen "dabbetülarz" (Sebe Süresi 34/14) kavramı film ve benzeri gösterimler ile öğrencilerin zihninde korkunç bir hal almaktadır. Bu da çocukların bu tür kavramlardan korkmalarına sebep olmaktadır. Şeytan kavramı da anlatılırken Kur'an'da ifade edilmeyen tasvirlerin öğrencilere anlatılması ve gösterilmesi onların duygu dünyalarına olumlu katkıda bulunmamaktadır.

Derslerde öğrencilere anlatmakta en çok zorlandığımız konulardan biri de Hz Âdem'in çocuklarından iki kardeşin evlenme hadisesidir. Hz Âdem kıssasının bu bölümü Kur'an'da anlatılmaz. Ancak tefsirlerin birçoğunda geçer. (Bkz. Hazin 1415: II, 32) Hâlbuki Kur'an Hz Âdem kıssasında insanoğlunun birbirini haksız yere öldürmesinin kötülüğüne dikkat çekmektedir. Kıssanın bu bölümünde böyle şüpheli bir evlilikten bahsetmenin hiç gereği yoktur.

2. Kur'an Kıssalarının Verdiği Mesajların Özülle İlgili Hikâye Anlatmak

Şüphesiz hikâye en etkili anlatım biçimle-

rinden biridir. Hikâye tekniği sayesinde en zor konular kolayca anlatılır, hatırdakalacak bir etkiye kavuşur. (Bilgin 1994, s.51; Şanver 2001, s.187) Çünkü insan fıtrati ve tabiatı, anlayış ve kavrama yönünden soyut ve kuru fikirleri dinlemekten çok, somut fikirlere yatkındır. Hikâyelerde fikirler adeta somutlaşır, böylece dinleyenlerin anlaması kolaylaşır. (Şanver 2001, s.187) Böylece fikirler zihinde daha iyi yerleşir ve kalıcı olur.

Hız İbrahim'in kavmini Allah'ın varlığı ve birliği konusunda ikna etmeye çalışırken önce yıldızları Tanrı sayması, sonra daha büyük olduğu için ayı Tanrı sanması, daha sonra güneşi Tanrı sanması en sonunda gelip geçici şeylerin tanrı olamayacağını vurgulaması En'am Süresi (6/76-79) Allah'ın sıfatlarını anlatma konusunda örnek alınabilir. Tanrının vasıflarını anlatırken Hz İbrahim'in uyguladığı tedricilik metodu ve insanı düşünmeye sevk eden ikna edici metodu anlatıldıktan sonra Allah'ın her şeyi bilip gördüğü sıfatı da şu hikâye ile anlatılabilir: Hocanın biri öğrencilerine birer tavuk verip bunları kimsenin görmediği yerde kesmelerini ister. Bütün öğrenciler bir yerlerde tavukları kesip gelir. Bir tanesi ise tavuğu kesmeden gelir. Hocası bu öğrenciye tavuğu niye kesmediğini sorar. Öğrenci cevap olarak Tanrının görmediği bir yer bulamadığı için tavuğu kesmediğini söyler. Bunun üzerine hocası bu öğrenciyi doğru davrandığı ve konuyu en iyi onun kavradığını vurgulayarak tebrik eder.

Kur'an kıssalarının verdiği mesajların daha iyi anlaşılması için konunun özünü vurgu-

layan bu tür hikâyelerin anlatılması konuyu pekiştirir. Ayrıca farklı bir hikâyeye olduğu için Kur'an Kıssasının aslına eklenen israiliyattaki sakıncalı durumları içermez. Çünkü hikâyeye olduğu açık bir şekilde anlaşılır.

3. Kur'an Kıssalarının Verdiği Mesajların Özülle İlgili Hikâyeye Yazdırmak

Kur'an kıssalarının özülle ilgili hikâyeye yazdırmak fikri yukarıda savunduğumuz kıssaların israiliyattan arındırılması düşüncesi ile çeliştiği ileri sürülebilir. Ancak bu durum israiliyat ile anlatılan kıssanın oluşturduğu sakıncaları oluşturmaz. Çünkü öğrenci kendi yazdığı hikâyenin farkındadır. Bu da öğrencinin kıssanın aslı ile kendi ürettiği hikâyeyi birbirine karıştırmasını önler. Ancak öğrenci Kur'an kıssasının vermek istediği mesajı kendi hikâyesinde de öne çıkaracağı için Kur'an kıssasının vermek istediği mesaj daha iyi kavranacaktır.

Kur'an kıssaları ahlak ilkelerinden birçok konuyu kapsadığı için bir kıssada birden çok mesajlar bulunmaktadır. Bu sebeple kıssada hangi mesaj verilmek isteniyorsa onun üzerinde durulmalı ve öğrencilere kıssanın sadece o bölümüyle ilgili hikâyeye yazdırılmalıdır. Mesela, Hz Yusuf kıssası anlatılırken hakimın Hz Yusuf'un suçsuzluğunu gömleğinin arkasının yırtılmasından hareket ederek anlamasından çıkarılacak birçok mesaj olabilir (Yusuf Süresi 12/23-27; bkz. Kurtubî trs: IX, 126). Burada şu hususların vurgulanması mümkündür: 1- Hâkimlerin delilleri bütün ayrıntıları ile

değerlendirmesi gerektiği, 2- Doğrunun bulunması için delillerden hareket edilmesi gerektiği, 3- Haklının açığa çıkarılması için gayret edilmesi gerektiği, 4- Duyulan bir haberin hemen doğru kabul edilmemesi gibi hususlar vurgulanabilir. Daha sonra bu konulardan birini veya hepsini vurgulayan bir hikâyeye yazılması öğrencilerden istenebilir. Böylece öğrenciler bu konuyu kendi hayal dünyalarına uygun olarak hikâyeye ederken Kur'an'ın sunduğu mesajı daha iyi anlayacaktır. Ayrıca öğrenciler yazma kabiliyetlerini de geliştireceklerdir. Belki de farında olmadıkları yazma kabiliyetlerini keşfedecekleri gibi hikâyeye yazma konusunda da özgüven kazanacaklardır. Öğrencilerin yazdığı bu hikâyeler sınıfta okunduğunda öğrencilerin olaylara farklı yaklaşımları da açığa çıkacaktır.

Mesela Hz. Sara'nın Hz İsmail'i istememesi sebebiyle onun eşi Hz İbrahim'i oğlu Hz İsmail'i uzaklaştırmaya zorlaması kıssasından da kıskançlığın zararları ile ilgili sonuçlar çıkarılabilir. Kıssanın bu bölümü anlatıldıktan sonra kıskançlığı yeren hikâyeler yazmaları öğrencilerden istenebilir.

Hz. Şuayb Peygamberin kıssası (Zemahşerî 1407: II, 417) ile ilgili sınıfta uyguladığım bir denemeyi burada paylaşmak istiyorum. Kur'anda Hz. Şuayb kıssası ile ilgili Hûd Süresi 84-85. Ayetleri öğrencilere yazdırdım ve Hz. Şuayb kıssası ile ilgili hikâyeye yazmalarını istedim. **“Medyen halkına da kardeşleri Şu'ayb'ı peygamber gönderdik. O şöyle dedi: “Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin ondan başka hiçbir**

ilahınız yoktur. Ölçüyü ve tartıyı eksik yapmayın. Ben sizi bolluk içinde görüyorum. Ben sizin adınıza kuşatıcı bir günün azabından korkuyorum.” “Ey kavmim! Ölçüyü ve tartıyı adaletle tam yapın. İnsanların eşyalarını (mallarını ve haklarını) eksiltmeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın.” (Hûd Süresi 84-85) Bu ayetten esinlenerek öğrenciler Adalet, Terazî, Uyarıcı, Hile başlıklarını içeren hikâyeler yazdılar ve bu hikâyeleri sınıfta okudular. Böylece ayetten çıkarılan mesajlar hikâye yöntemi ile kavratılmıştır. Aynı zamanda farklı yönleriyle diğer öğrencilerle paylaşılmıştır.

Öğrencilerin yazdığı ilgi çekici iki hikâye hakkında bilgi vermek istiyorum. Öğrencilerden biri Meyden şehri hakkında ve Hz Şuayb peygamber ile ilgili kitaplarda olan bilgileri hikâye olarak yazıp getirdi. Bu öğrencinin bu tür kaynakları daha önce okuduğu yazdığı hikâyeden belliydi. Hatta yazdığı bilgilerin çoğu israiliyatla dolu kıssa kitaplarında anlatılan bilgilerdi. Diğer bir öğrenci ise Hz. Şuayb kıssası ile ilgili ön bilgilerden uzak olarak israiliyat ile ilgili herhangi bir konuya değinmeden “Adalet” isimli bir hikâye yazarak bir öğretmenin görev yaptığı köydeki haksızlıkları önlemeye çalışmasını konu alan bir hikâye yazdı. Bu öğrencinin yazdığı hikâye bizim amaçladığımız hedefe ulaştığımızı ortaya koymaktadır.

Bu ileri sürdüğümüz Kur’an kıssalarından hikâye oluşturma fikri Mevlana tarafından başarı ile uygulanmıştır. Burada Mevlana’dan bir örnek sunmak istiyorum.

Mesnevide Hz Süleyman kıssasından esinlenilerek şöyle bir kıssa oluşturulur ve kıssanın sonunda verilmek istenen mesajlar açık bir şekilde kıssaya kıyas yapılarak sunulur: “Süleyman’ın büyük divan çadırı kurulunca bütün kuşlar huzuruna geldiler. Onu, kendilerinin dilini anlar, sırrını bilir bir zat bulup huzuruna canla başla bir bir koştular. Bütün kuşlar, cik cik ötmeyi bırakmışlar; kardeşinin seninle konuşmasından daha fasih bir surette Süleyman’la konuşmağa başlamışlardı.” Hz Süleyman’ın kuşlar ile konuşmasından hareketle oluşturulan bu hikâyeden şu sonuçlar çıkarılır: “Aynı dili konuşmak hımsılık ve bağlılıktır. İnsan yabancılarla kalırsa mahpusa benzer. Nice Hindli, nice Türk vardır ki dildeştirler. Nice iki Türk de vardır ki birbirlerine yabancı gibidirler.

Şu halde mahremlik dili, bambaşka bir dildir. Gönül birliği dil birliğinden daha iyidir. Gönülden sözsüz, işaretsiz, yazısız yüz binlerce tercüman zuhur eder.” (Mevlana1990: I, 97)

Mevlana’nın Hz Süleyman ile ilgili olarak hayal ettiği çadırın kurulması ve kuşların konuşması Kur’an kıssasının aslında yoktur. Başka bir kaynakta da yoktur. Bunu o kendisi kurgulamıştır. Ancak Mevlana, Hz Süleyman’ın kuşlar ile konuşması mucizesinden hareket ederek vermek istediği insanların birbiri ile konuşması ve gönül birliği içinde olması mesajının önemini dil üzerinden hareket ederek çok net bir şekilde ortaya koymuştur. Kur’an kıssası ile karışık anlatmadığı için de Kur’an kıssasının aslından sanılma riski yoktur.

4. Kur'an Kıssalarının Anlatımında Nazım Yönteminden Yararlanılması

Kur'an kıssalarının öğretiminde nazım yönteminden de yararlanmak mümkündür. Kıssa anlatılırken vurgulanmak istenen mesaj belirlendikten sonra konu ile ilgili şiir yazmaları öğrencilerden istenebilir. Bu yöntemin örneklerini Yunus'un divanında ve Akif'in safahatında bulmak mümkündür. Yunus şiirlerindeki bazı fikirleri Kur'an kıssalarındaki kavramlara dayandırarak vermektedir. İstedığı mesajı, uzun bir kıssayı anlatmadan ama kişilerin bilinçaltında var olan bilgiden yararlanarak sunmaktadır. Aşağıdaki örneklerde Yunus'un şiirlerinde Kur'an kıssalarına değindiğini görmek mümkündür.

“Birdem div olur ya peri viraneler olur yiri

Birdem uçar Belkis ile sultan-ı ins ü can olur

Bir dem gelür 'Îsâ gibi ölmüşleri diri kılır

Bir dem girer kibr evine Fir'an-ile Haman olur.” (Yunus 1972: s 69)

“Bahrummana dalmışam anda sedef bulmuşam

Cevher olup gelmişem umman kayusu değül

Turduğum yir Tur ola bakduğum didar ola

Ne hacet Mûsî bana sen ben kayusu değül” (Yunus 1972: s. 101)

“Teferrüc eyleyü vardum sabahın sinleri gördüm

Karışmış kara toprağa şu nazik tenleri gördüm” (Yunus 1972: s. 111)

“Işk bir uludan nazardur âşık canlar erenlerdür

İşka düşmeyen gönüller vira duru şar olmadı

İbrahim'e Nemrûd odın ışkdur gülistan eyleyen

İşkdan nazar ericeğez gülzar oldu nâr olmadı” (Yunus 1972: s. 155)

“Gitmez âşık gözinden hergiz ma'şuk hayali

Nitekim Zelha virür Yusuf'un nişânını

Belkis ile Süleyman işka düşdi bir zaman

İsteyüp bulmadılar bu derdün dermanını” (Yunus1972: s. 156)

“Adum adum ilerü beş alemde içerü

On sekiz bin hicabı geçdüm bir dağ içinde

Yitmiş bin hicap geçdüm gizlü perdeler açdum

Ol dost ile buluşdum gördüm bir dağ içinde

Gözler gibi görmedüm söz gibi söyleşmedüm

Musi'leyn münâcât itdüm bir dağ içinde” (Yunus 1972: s. 177)

Yunus Emre'nin bu mısraları birçok derin anlamı içermektedir. Özellikle tasavvuf açısından “fena” ve “beka” konularına işaretler bulunmaktadır. Ancak konumuzun dışında olduğu için şiirin açıklamasına burada yer vermek istemiyorum.

Akif'in yazmış olduğu şu mısralarda da Kur'an kıssalarına gönderme yapılarak mesajların verildiği görülmektedir.

“Bu firavun ki, civarından ürküyordu beşer

Bu Firavun ki, saraylar sütunlar, abideler,

Bütün hayatını ezberletirdi afaka;

Bu Firavun ki eğilmişse boynu bir Hakka

O sade kendi bekasıydı, kendi nefsiydi

Bu Firavun ki, cehennemdi yerde kâbusu,

Cehennem olmadan evvel vucûdu menûsu.” (Ersoy 1977: 481)

Akif bu mısraları ile zulüm yapanların eninde sonunda yaptıklarının hesabını vereceğine işaret etmektedir. Örneğini de Kur'an kaynaklı Firavun kıssasından seçmektedir.

5. Kur'an Kıssalarının Anlatımında Drama Tekniğinden Yararlanmak

Kur'an kıssalarının verdiği mesajların kavratılmasında drama yönteminden de yararlanmak mümkündür. Çünkü drama tekniği de konunun anlaşılması açısından çok önemli bir yöntemdir. Kıssanın bizzat kendisi drama yöntemi ile canlandırılacağı gibi, öğrencilerin Kur'an kıssasından esinlenerek yazacakları bir dramın da canlandırılması mümkündür. Mesela, Karun'un halkının karşısına böbürlenerek çıkması (Kasas Süresi 28/76-83; Bkz. İbn Kesir 1419: VI,

229) drama tekniği ile sunulabilir. Hz Yusuf Kıssasının verdiği mesajların birçok yönü drama tekniği ile anlatılabilir. (Bu konuda geniş bilgi için bkz. Ev 2005, ss. 3-36)

Bu konuya Hz Adem kıssasında geçen “**Allah Ademe isimleri öğretti**” (Bakara Süresi 2/30; Bkz. Kuşeyrî 1981: I, 76) ayetinde ifade edilen Hz Adem'e eşyaların isimlerinin öğretilmesi bölümü örnek verilebilir. Öğrencilere insanın eşyaya isim verme kabiliyetinin ne kadar büyük bir nimet olduğu ve insanı diğer varlıklardan ayıran en önemli özelliklerinden birinin eşyaya isim verme kabiliyeti olduğu drama tekniği ile anlatılabilir. Mesela öğrencilerden konuşmadan gemi ile kayık arasındaki farkı drama ile anlatmaya çalışmaları istenebilir. Konuşmadan bu farkı anlatmanın ne kadar zor olduğu açıkça görülecektir.

6. Kur'an Kıssalarının Anlatımında Resim Tekniklerinden Yararlanmak

Kur'an kıssalarının verdiği mesajların özünün kavratılmasında resim çizdirme tekniğinden de yararlanılabilir. Çocuk, çizdiği resimler aracılığıyla iç dünyasını, bilinçdışı isteklerini, duygularını aktarır. Resim, çocuğun kendi duygu ve düşüncelerinin bir ürünüdür. Çocuk resmi, çocuğun zihinsel-duyumsal, devimsel gelişim evrelerine bağlı olarak onun iç dünyasındaki gizli duygularını yansıtır. Resim yapmak çocuğa kendisini ifade etme olanağı sağlar. (Samurçay 2006) Resim tekniği eğitim ve öğretimde kullanılan önemli bir yöntemdir.

Kişiler duygularını ve anlayışlarını resim yöntemiyle anlatabilir. Çocuk için resim, zaman zaman dilin yerine geçer. Sözel olarak ifade edemediği olayları resim yoluyla anlatmaya çalışır. Elbette bu davranışlarında hayal gücünün önemli bir etkisi vardır. (Malchiodi1998: s. 26) Bu sebeple Kur'an kıssası anlatıldıktan sonra kıssada vurgulamak istediğimiz mesajı daha net olarak öğrencilere kavratmak için öğrencilerden bu mesajı içeren bir resim çizmeleri istenebilir. Ancak bu yöntemde soyut kavramların resminin çizilmesinin sakıncalı olacağı da akıldan çıkarılmamalıdır. Yani bir meleğin resmini çizdirmek gibi sakıncalı bir yöntemle yönelilmemelidir. Çünkü melek, cin ve şeytan gibi kavramlar bizim hayalimizin dışındadır. Bunun yerine kıssadan vurgulanan yardım etmek gibi konuları içeren resimler çizdirmek mümkündür.

KUR'AN KISSALARININ İÇERDİĞİ AHLAKLA İLGİLİ BAZI KONULARA ÖRNEKLER

Kur'an kıssaları birçok konuya örnek teşkil etmesi bakımından zengin bir hazinedir. Yeter ki bu hazineden uygun bir şekilde yararlanılsın. Engin okyanus dalgaları içindeki sedefler bulunup içindeki inciler çıkarılarak istifade edilsin.

Kur'an kıssalarının içerdiği ahlak ilkelerini bir makaleye sığdırmak mümkün değildir. Ancak biz örnek olması açısından bazı kıssalarda işaret edilen önemli noktalara değinmekle yetineceğiz.

1. Hz Lokmanın oğluna öğütlerinde oğlucuğum demesi: (Lokman 31/13; Bkz. Kutup 1412: V, s. 2781) Kur'an kıssasında geçen tek bir kelimenin kullanılışı bile bizlere babanın oğluna öğüt verirken kibar bir yol takip etmesi gerektiğine işaret eder. Ayrıca babanın oğluna olan merhametinin tezahürünün söze yansımasıdır. Bu sebeple öğrencilere büyüklerin çocuklara nasıl konuşulacağı anlatılırken kıssanın bu yönü öne çıkarılarak bu konu üzerinde öğrencilerin hikâye kurgulamaları veya konuşmadaki kibarlığı anlatan bir drama oynamaları önerilebilir.

2. Hz Musa kıssasında geçen onun Medyen yolculuğu: (Hûd Süresi; Bkz. kıssanın (Bursevî trs.: IV, 172) bu bölümünde birçok konuya işaretler bulunmaktadır. Ancak ben kıssanın bu bölümüne eğitim açısından değinmek istiyorum. Hz Musa'nın bu yolculuğu bir yönüyle manevi bir eğitim yolculuğudur. Onun Hz. Şuayb'ın emrine girmesi eğitimini tamamlamak için geçirdiği üniversite hayatına benzer. Burada eğitimini tamamlayarak bazı görevleri yüklenecek olgunluğa ulaştıktan sonra halkını eğitmek için memleketine dönmeye karar verir. Kendisi bu düşüncede olmasa bile gidişat o yöndedir.

Kıssanın bu bölümünden hareketle ilim için yatılı okula giden daha sonra halkını eğitmek için memleketine dönen bir gencin hikâyesinin yazılması öğrencilerden istenebilir.

3. Hz Yusuf'un Zindandan çıktıktan sonra kralın maliye bakanlığını yüklenmesi: (Razi 1420: XVIII s. 105) Hz Yusuf'un kıssasının bu bölümünde haksızlığa uğramış olunmasına rağmen devlete küsülmemesi gerektiği, devlet ile ilgili verilen görevlerin en iyi şekilde yerine getirilmesi gerektiği üzerinde durmak mümkündür. Çünkü Hz Yusuf böyle davranmıştır. Kendisinde var olan kabiliyetini devletinin yararına en iyi bir şekilde kullanmıştır. Burada da vatandaş devlet ilişkilerini anlatan bir hikâye oluşturmak mümkündür.
4. Hz Yusuf'un kardeşlerinin ona yaptığı kötülöklere rağmen (Razi: IVIII s. 5) ona ihtiyaç duydukları anda onlara yardımdan geri durmayarak onlara fazla fazla yardımda bulunmasını hoşgörü açısından değerlendirmek mümkündür. Bu sebeple öğrencilerden kardeşleri ve arkadaşlarıyla ilişkilerini içeren bir hikâye yazmaları istenebilir.

SONUÇ

Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin işle- nişinde Kur'an kıssaları anlatılırken kıssaların verdiği mesajların daha iyi anlaşılması için değişik eğitim dallarından ve teknikle- rinden yararlanılmalıdır. Hikâye anlatmak ve hikâye oluşturmak ve yazdırmak, kıssa- nın verdiği mesajla ilgili resim çizdirmek, şiir yazdırmak konunun anlaşılmasına katkı

sağlayacaktır. Kur'an kıssalarının drama olarak aktarılmaya uygun bölümleri öğren- cilerin drama sergilemelerine imkân verile- rek canlandırılmalıdır. Ayrıca öğrencilerin verilen mesajı vurgulayan drama yazıp sun- malarına imkân verilmelidir. Ancak soyut kavramların resimlerinin çizilmesi ve dra- ma olarak canlandırılması din açısından pek faydalı olmayacağı gibi zararlı da olabilir. Bu sebeple melek ve şeytan gibi soyut kav- ramların resimleri çizdirilmemelidir.

Kur'an kıssalarının anlatımında kullanılan bu yöntemler aynı zamanda öğrencilerin kabiliyetlerinin açığa çıkarılmasını ve gelişt- tirilmesine de olumlu etki yapacaktır. Ancak Kur'an kıssalarının anlatımında kesinlikle israiliyyattan kaçınılmalıdır. Kur'an kıssa- ları anlatılırken çağımıza uygun olarak ve- rilmek istenilen mesajlar öne çıkarılmalıdır.

KAYNAKÇA

ARAL, N., GÜLEN, B., BULUT, Ş., (2001). Çocuk Gelişimi, Ya-pa Yayıncılık, İstanbul.

ARTAN, İ., BAYHAN, S., (2005). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

BİLGİN, B., (1994). "Ahlak Terbiyesinde Dini Hikayeler", Din Eğitimi Araştı- rmaları Dergisi, İstanbul, Sayı: 1,.

BURSEVİ, İ. H., MUSTAFA. B., (trs.) Ruhu'l-Beyan, Daru'l-Fikr, Beyrut.

YUNUS, E., (1972). Divan-ı Kebir, Yayına hazırlayan: Faruk K. Timurtaş, Tercüman Gazetesi Yayını.

ERSOY, M. A., (1977). Safahat, İnkilâp kitap evi İstanbul.

EV, H., (2005). İlk Öğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Dramatasyon-II, D.E.Ü.İlahiyat Fakültesi Dergisi, İzmir, Sayı XXII.

HAZİN, A., MUHAMMED, İ., (1415). Lübabü't-Te'vil fi Meani't-Tenzil, Daru Kütübî'l-İlmiyye Beyrut.

İBN, F., EBU'L, H. A., (1998). Mu'cemu'l-Mekâyis fi'l-Luğa, thk.Şihabuddin Ebu Amr, Beyrut.

İBN, K., EBİ'L, F. İ., KUREŞİ, Ö., (1419). Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim, Daru'l-Marife, Beyrut.

RAGIB, İ., (1992). Müfredatü Elfâzi'l-Kur'an, Beyrut,.

KASİMİ, M. C., (1957). Mehasinü't-Te'vil, Daru İhyai Kütübî'l-Arabiyye.

KURTUBİ, E. A., MUHAMMED, İ. A., (1981). (trs.) El-Cami' li Ahkâmi'l-Kur'an, Beyrut.Kuşeyrî, Abdu'l-Kerim Hevazin, Letaifu'l-İşarat: Tefsiru Sûfiyyu'l-Kâmil li'l-Kur'ani'l-Kerim, el-Heyetü'l-Mısriyyetü'l-Amme, Kahire.

KUTUP, SEYYİD İBRAHİM HÜSEYİN, (1412). Fi Zılali'l-Kur'an, Daru'ş-Şuruk Beyrut.

MALCHIODİ, C. A., (1998). Çocukların resimlerini anlamak, EpsilonYayıncılık, İstanbul.

RAZÎ, EBU ABDULLAH MUHAMMED B. ÖMER, (1420). Mefatihü'l-Gayb, Daru İhyai Türesi'l-Arabî, Beyrut.

RAZÎ, EBU BEKİR, (1997). İzahu Muhtaru's-Sihah, Dimeşk.

RUMÎ, MEVLANA CELALEDDİN (1990). Mesnevî, (Çev. Veled İzbudak), İstanbul.

SAMURÇAY, N. (2006). "Çocuk ve Resim", Artist, Sayı: 6, s. 24.

ŞANVER, MEHMET, (2001). Kur'an'da Tebliğ ve Eğitim Psikolojisi, İstanbul,.

ŞENGÜL, İDRİS, (1995). Kur'ân Kıssaları Üzerine, Işık Yayınları, İzmir,.

"KISSA MAD" TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLAM ANS., ANKARA, 2002, XXV.

ZEMAŞERİ, EBU'L-KASIM MAHMUD B. AMR B. AHMED, (1407). el-Keşşaf an Hakaikı Gavaidi't-Tenzil, Daru'l-Kütübî'l-Arabiyye Beyrut.